

7 maart 2021 – Kloosterkerk

Matteüs 17,1-13 – Zondag 'Oculi' – 'Mijn ogen zijn gevestigd op U' (Psalm 25)

Bevestiging ambtsdragers – ds. Rienk Lanooy

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://ap.lc/RUpLB>

Gebed om ontferming

Als wij onze ogen
vestigen op onszelf
wie of wat
zien we dan?
Zien we onszelf
als een zoekende ziel
een zelfverzekerd mens
als een wankelmoedige
persoon
of een hoopvolle sterveling
als...
ja, wie zien we dan
als we onze ogen vestigen
op onszelf.
Maar als wij dit uur
hier in uw huis
of in ons eigen huis
onze ogen vestigen op U
maakt ons dat
tot andere mensen
worden wij dan
mensen van U?
en daarom bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Als wij onze ogen
richten op de ander
wie zien we dan voor ons?
De mens
die ons lief is
het vertrouwde gezicht
en is er dan ook ruimte
voor de ander
die wij niet kennen
die ons vreemd voorkomt
die ons stoort
in onze zelfverzekerdheid
ons zorgvuldig
opgepoetste imago
ons onvaste zelfbeeld;
zien wij die ander
ook werkelijk
en worden wij daardoor
ook zelf
andere mensen,
worden wij dan
mensen van U?
Daarom bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Als wij onze ogen
richten op
wat er om ons heen gebeurt
zien we dan ook
dezelfde ene wereld
of zien we
allemaal iets anders:
de een hoopvol
over de kansen die er zijn
de ander bang
voor wat er
allemaal mis kan gaan
de een gegrepen
door het heersende onrecht
de ander verwachtingsvol
over een nieuwe toekomst?
Kunnen we
die uiteenlopende werelden
samenbrengen
tot die ene aarde
en haar dienen
en als mensen van U?
Daarom bidden wij U:
Heer, ontferm U...

Bij de lezing

In deze Veertigdagentijd lezen we teksten en verhalen waarin een Naam voor Jezus centraal staat, en vandaag is dat de titel 'Zoon van...' – zo aanstonds klinkt het verhaal dat van oudsher zijn plek heeft in deze periode op weg naar Pasen: het verhaal over de verheerlijking op de berg, de transfiguratie. In het gedeelte dat er aan voorafgaat heeft Jezus zijn vrienden gevraagd om te vertellen wie ze denken dat hij is. Vanaf die tijd maakt hij hen duidelijk dat op moet gaan naar Jeruzalem en daar zal lijden en sterven. Aan zijn vrienden vertelt hij: Wie zijn leven wil behouden, zal het verliezen en wie het zal willen verliezen omwille van mij, zal het behouden. En dan vervolgt Matteüs (Matteüs 17,1-13)...

Preek

'Wie is je vader, wie is je moeder?' Dat was altijd de eerste vraag die Jörgen Raymann, alias tante Es, in zijn TV show *Raymann is laat* aan zijn slotgast stelde. Het was doorgaans ook de vraag die bij de gast het meeste opriep aan gedachten en gevoelens. Wiens kind je bent, doet er toe. Ik herinner me dat ik als kleine jongen wel over straat slenterde in het dorp van mijn grootouders. En dan kon het zomaar gebeuren dat er iemand naar me toekwam en vroeg: 'Van wie ben jij er een?'. Meestal was 'van opa' of 'van oma' zeggen voldoende, ook al waren twijfelaars er mee geholpen om te wijzen naar het huis aan de 'Hoge Markt'. Opvallend dus: mij

werd niet gevraagd: 'Wie ben jij?', maar 'Van wie bij jij er een?'

Wie je bent, omvat meer dan dat je jezelf bent, al ons individualisme ten spijt. Je bent ook altijd 'van iemand'. Niet in de bezittende zin van het woord, maar in de zin van 'verbonden met', 'afkomstig van'. Van wie je er een bent, doet er toe. Genealogie is populair. Kinderen, zeker ook die van jonggestorven ouders, adoptiekinderen, maar misschien ieder mens, stellen zich de vraag: wie was mijn vader/moeder? En de schrijvende documentaire 'Het zaad van Karbaat' die vertelt over de dokter die zich eigenmachtig een groot nageslacht verwierf zonder dat de moeders en de kinderen daarvan wisten, laat zien hoe zeer het er toe doet 'van wie je er een bent'.

In de evangelieverhalen doet die vraag er ook toe, met name als het gaat om de vraag wie Jezus is. Dat is niet alleen een vraag die de omstanders bezig houdt. We hoorden zojuist het verhaal van Jezus op de berg met drie van zijn naaste leerlingen, Petrus, Jakobus en Johannes, maar in het hoofdstuk dat er aan vooraf gaat, stelt Jezus zelf die vraag: *Wie zeggen de mensen dat ik ben* en vervolgens: *En jullie, wie zeggen jullie dat ik ben?* (Matteüs 16,13-16). En Petrus, altijd 'haantje de voorste', geeft als antwoord: *U bent de Messias, de Zoon van de levende God.*

Wie Jezus is, doet er toe. Hij is de Messias, de gezalfde, maar minstens zo belangrijk in het antwoord is 'Van wie hij er een is'. Hij is er een van *de levende God*. Maar wat betekent dat?

Daarvoor moeten we naar het verhaal van vanmorgen, daar op de die berg. Want eigenlijk geeft dat nogmaals het antwoord van Petrus *U bent de Messias, de Zoon van de levende God* maar dan in een gebeurtenis, een dramatische setting. Anders gezegd: het is een soort bibliodrama in de bijbel zelf. Als Jezus vraagt *Wie ben ik?* zegt Matteüs met zoveel woorden: wil je het antwoord van Petrus daarop echt verstaan, lees dan mijn verhaal van de berg. Want Petrus mag dan het juiste antwoord hebben gegeven – theologisch is er geen speld tussen te krijgen – maar de vraag is wat dat betekent. Verstaat Petrus wel wat hij zegt, of beter nog, begrijpen wij wat hij zegt?

Jezus en zijn drie vrienden gaan een hoge berg op. Dat is veelzeggend. De berg is in de bijbel bij uitstek de plaats van inkeer en ontmoeting met wat je zelf te boven gaat. Mozes gaat de berg op om de Eeuwige te ontmoeten en Elia, de profeet, komt de Eeuwige in een verpletterende stilte tegen op de berg Horeb. Maar het is niet alleen God die zich met het hooggebergte inlaat. De eerste berg die Jezus op gaat, beklimt hij o.l.v. van de *diabolos*, de tegenstrever, het kwaad in persona. In het verhaal van de verzoeking laat die hem vanuit de hoogte de gehele wereld zien en hij biedt hem alle macht daarover aan in ruil voor een aanhankelijkheidsbetuiging aan het kwaad. Jezus weigert. Hij gaat een andere weg. Hij wenst geen kind van het kwaad te zijn.

Nu vermoed ik zomaar dat niemand dat wil zijn, maar de vraag is hoe je dat doet: sterk in je schoenen staan, niet in verzoeking geleid worden? Want het is niemand vreemd, natuurlijk. Niet de topman van Pels Rijcken die na malversaties zichzelf en anderen met zich mee de diepte in sleurde; niet de politicus die stemmen tracht te oogsten door zelf eerst verdeeldheid te zaaien. En het is onszelf natuurlijk ook niet vreemd, ingaan op de verzoeking om het kwade te doen en het goede te laten. Om dat te weerstaan moet je gaandeweg leren: je moet er de juiste voorbeelden van zien, er zelfvertrouwen voor krijgen, het lef en de moed om soms een andere weg te gaan dan anderen gaan. En precies dat geldt ook voor de weg die Jezus gaat: hij gaat hem zelf, maar er is iemand anders, er is de Ander die hem er naar toe trekt. Niet toevallig gaat aan de verzoeking op die eerste hoge berg het doopverhaal vooraf, waarin de Eeuwige ook zegt: *Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde*. Dat is theologie, zeker, maar het is niet zozeer bedoeld als theologische correcte mededeling over wie Jezus is. Het gaat hier om de relatie, om

een uiting van vertrouwen. De hemel zegt: dit is er een van mij, dit is mijn kind, ik houd van hem, ik ben blij met hem, ik heb er alle vertrouwen in dat hij de juiste weg zal gaan. Zo Vader zo Zoon, zo ouder zo kind.

En omdat Jezus dat hemelse vertrouwen krijgt kan hij de *diabolos* weerstaan. Zoals ieder mens vertrouwen nodig heeft, basis, voorbeelden, liefde om de juiste keuzes te maken. Ja, je maakt ze zelf, die keuzes en je bent er ook zelf verantwoordelijk voor, en garanties zijn er niet, maar zonder liefde, zonder bevestiging, zonder een stem die tegen je zegt: 'jij bent mijn geliefde kind, ik ben blij met je', gaat het niet. De race naar perfectie, uiterlijk, innerlijk, in prestatie, – in de wensen, ja, soms in de projecties van ouders (of de maatschappij als geheel) met het oog op hun kinderen, gaat zo vaak voorbij aan wat een mens werkelijk nodig heeft om op de been te blijven en verder te komen: het simpele verlangen om gezien te worden, aanvaard, onvoorwaardelijk geliefd. Wat trouwens niet per se wil zeggen dat je als mens bij voorbaat goed bent, zoals je bent, zoals nog wel eens wordt beweerd. Er valt soms best nog wat aan jezelf te sleutelen, maar dat kan ook pas werkelijk als er iemand is die om je geeft, iemand voor wie jij zo veel betekent dat het de ook moeite waard is om aan je zelf te sleutelen; iemand die jou ziet en van je houdt.

En nu terug naar de berg van vandaag. De doop en de verzoeking van Jezus liggen al vele hoofdstukken achter hem. Jezus is sprekend zijn Vader gebleken. Hij gaat de weg van de gehoorzaamheid, kiest voor de liefde boven de leugen, voor de gerechtigheid boven het onrecht. Maar hoe zit het met zijn leerlingen? Zien zij ook wie die geliefde Zoon is? En over hun hoofden heen: zien wij het?

Je zou zeggen: Petrus ziet het. Hij geeft het juiste antwoord: *U bent de Messias, de zoon van de levende God*. Maar even later blijkt hij de *pointe* ervan toch niet goed begrepen te hebben. Jezus vertelt over de weg die hij moet gaan, de weg van gehoorzaamheid en trouw aan de wet en de profeten om er aan toe te voegen dat die weg ook betekent dat het geen glorierijke zegetocht wordt, maar een van tegenstand, van onbegrip, een van lijden en dood. Mozes en Elia kunnen daar van meepraten. Ook zij werden tegengesproken, belaagd, genegeerd. Maar Petrus begrijpt dat niet: als je zoon bent van de levende God, dan kan het toch niet anders dan dat je zelf ook iets van die levende God in je hebt; daar passen lijden en dood toch niet bij.

En dan neemt Jezus Petrus, Jakobus en Johannes mee de berg op. En het lijkt eerst wel of Petrus bevestigd wordt in zijn gedachte dat lijden en sterven niet passen bij dit kind van de Eeuwige. Bovenop de berg verandert zijn gedaante, stralend wordt hij en wit als sneeuw, iemand van goddelijke allure die alle aardse beperking te boven gaat. En Mozes en Elia voegen zich bij hem. Hemelse figuren, wier graf niet gevonden werd. Ja, dit is het, moet Petrus denken. Dit is de ware godenzoon, dit is het ware leven dat hem toekomt. Kon het altijd maar zo blijven. En hij wenst dit glorieuze moment vast te leggen door drie hutten te bouwen. Zal ik...? En we herkennen er in wat een mens misschien ook wel het liefste heeft: een geruisloze weg naar een eeuwig bestaan. Geen gedoe met lijden en dood, geen crisis, geen omkeer, geen opoffering, maar een leven zonder spijt, zonder pijn, alles goed gedaan en dan tenslotte de beloning, hoe je die ook ziet: de hemel voor de een, en blijven herinnerd worden voor de ander.

Maar voordat Petrus een antwoord krijgt op zijn vraag, schuift er een wolk tussen hem en zijn ideale wereld en klinkt er een stem, dezelfde die ooit klonk bij de Jordaan, toen Jezus gedoopt werd. Een stem die bijna dezelfde woorden spreekt als toen: *Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde*. Maar hier op de berg is er één kort zinnetje aan toegevoegd: *Hoort naar hem*. De boodschap is nu niet meer voor de Zoon bedoeld; hij weet al welke weg hij zal gaan. Hij heeft het zijn vrienden net verteld. Nu is de boodschap voor zijn vrienden bedoeld, zijn leerlingen en over hun hoofden heen voor ons. Deze Zoon van de Allerhoogste is tegelijkertijd de Zoon die zal lijden en sterven. Daar zal het op aan komen: hij zal niet kunnen opstaan uit de

dood, als hij de dood en het lijden op de weg daar naar toe, niet gekend heeft.

Wij hebben geen glorieuze Messias, maar ons wordt een Zoon voorgehouden die zijn weg in gehoorzaamheid gaat: hij hoort zijn Vader; en de Vader houdt het nu ook zijn leerlingen voor: Hoort naar hem. Hoort naar hem als hij spreekt over zijn paasweg, die door de diepte gaat. Hoort naar hem als je denkt dat het zonder die diepte ook wel gaat. Dat er voor alles toch wel een zelfhulpboek is om jezelf pijnloos aan je eigen haren uit het moeras te trekken. Ik denk wel eens: in heel deze coronacrisis waarin we deze week precies een jaar zitten – een jaar geleden al weer vierden we hier voor het laatst samen onbekommerd de liturgie met zang en avondmaal – horen we van alle kanten en voortdurend wat er beter had gekund en anders had ontmoeten, wie wat fout heeft gedaan en wie het allemaal veel beter had gedaan; en natuurlijk: er hadden dingen beter gekund, sneller ontmoeten, maar daaronder, onder al die verwijten, zit daar niet ook de angst voor de crisis zelf, de moeite die we hebben met alles wat we niet in de hand hebben, en de keerzijde ervan: die wens, ja nog meer: de aanspraak, de claim dat het leven toch vooral 'genieten' moet zijn. En nu zoeken we de schuldige die daar een streep doorheen heeft gezet.

Eigenlijk willen we dat het nu al Pasen is. Dat Petrus Jezus, Mozes en Elia had opgesloten in drie hutjes op de berg, geconserveerd voor een glorieuze, pijnloze toekomst, maar de wolk en die stem zitten hem dwars. *Hoort naar hem* en de leerlingen vinden zichzelf liggen op de grond, bevend van angst. Tot Jezus hen aanraakt en zegt: Sta op, wees niet bang. En dan zien ze Jezus weer, alleen, zonder glans of glorie.

En het is natuurlijk niet toevallig dat zij de toewending van Jezus niet ervaren in zijn glorieus verschijning, maar in zijn menselijke gestalte. Even hebben ze een glimp van Pasen gezien, maar nu is alles weer terug naar het oude normaal. Ze zullen moeten luisteren naar hem, naar Jezus alleen, kwetsbaar, mensen aanrakend en bemoedigend om op te staan en niet bang te zijn. En zo zullen ze het zelf ook moeten doen.

En daarom dalen ze dan ook onmiddellijk de berg af. Zo moet het gaan. Het is zien – soms – even en dan weer verder de gewone wereld in waarin de leidraad is: Hoort naar hem en daarop de keuzes in je leven te maken. [Later zullen we die drie, Petrus, Jakobus en Johannes nog een keer tegenkomen, samen met Jezus, maar dan in de tuin van Getsémané. Dan zal er opnieuw gekozen moeten worden. Door de zoon en door wie hem volgen.]

Vandaag bevestigen we vier ouderlingen, die in hun 'ja-woord' iets van die keuze laten doorschemeren. Misschien zullen ze het zelf niet zo zeggen, en toch... dat je wilt bijdragen aan een gemeenschap van mensen die met vallen en opstaan zegt te willen gaan in het voetspoor van de Messias, is al een keuze. Je laat er mee zien wie je bent, maar misschien nog meer 'van wie je er een bent'. Je laat er mee zien dat je bereid bent je te laten leiden door de Geest van de Zoon die zich niet richt op een rimpelloze, glorieuze toekomst, maar op de mensen en wat ze nodig hadden om mens te worden. Je laat er mee zien dat je bereid bent om naar die stem te luisteren: *Dit is mijn geliefde Zoon, in Hem vind ik vreugde. Hoor naar hem!*

bronnen:

Ulrich Luz, *Das Evangelium nach Matthäus*, EKK I/2, Neukirchen-Vluyn: Neukirchener 1985

Heleen Weimar/Jowien van der Zwaag, *En wie zeggen jullie dat ik ben? Namen voor Jezus in het Nieuwe Testament*, Zoetermeer: Boekencentrum 1995

Carel ter Linden, *Wandelen over het water. Bijbelse beelden en hun geheim*, Zoetermeer: Meinema 2004

Gebeden

Voor een glimp van Pasen
danken wij U
– en is Pasen niet altijd
een glimp
waarna we weer
terug het gewone leven
in moeten
om te horen naar hem
en te worden als hij:
kind van U
geliefde dochters en zonen
die de weg gaan
die hij ging
die van de vrede
de liefde
de gerechtigheid.

En daarom bidden we
voor wie
die weg gaan:
voor de mensen in Myanmar
in Wit Rusland
die de straat op gaan
en opkomen voor hun rechten
voor de mensen
die buiten de lenzen
van de camera's om
zich inzetten
voor de ander

ook als dat hen iets kost
voor ieder mens
die zich laat aanraken
en oprichten
en voorbij de angst
het leven tegemoet
wil treden
ook wanneer het
niet alleen maar gloria is.
En als het niet lukt
laat ons dan
door woorden van vergeving
voorbij alle moedeloosheid
en vertwijfeling en verbittering
weer opnieuw beginnen.

Laat de kerk,
ook de gemeenschap
van de Kloosterkerk,
een plaats zijn
waar we die weg
van de Messias
zien uitgetekend worden
in wat er gezegd
en gedaan wordt
in hoe er vergeven wordt
in hoe we naar elkaar kijken
in hoe we naar elkaar omkijken.
Daarom bidden we

vandaag in het bijzonder
voor de ambtsdragers
die in een moeilijke tijd
'ja' hebben gezegd;
wees met allen
die de kerk dragen
muzikanten, zangers, kosters,
vrijwilligers,
kerkgangers hier en thuis,
voorgangers, ambtsdragers,
dat zij op hun beurt
weer gedragen worden
door uw liefde.

Bidden we
voor wie verdrietig zijn
om het verlies
van een dierbare
en we noemen met name...
en voor wie worstelen
met hun gezondheid
nu die broos en wankel is
en we noemen...
Dat uw liefde hen begeleidt
in de momenten
van hoop en verwachting
en van tegenslag en pijn
In de stilte...

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!